

Vraag & antwoord begrazing door heidekoeien

1. Waarom is begrazing goed voor de natuur?

a. Voorkomen dichtgroeiende terrein

Er zijn verschillende natuurlijke processen die ervoor zorgen dat niet alle natuur ontwikkelt tot een bos. Denk bijvoorbeeld aan brand, storm, ziekten en begrazing. Iedere diersoort graast op een andere manier. Een ree knabbelt aan takjes en een paard geeft de voorkeur aan kort gras, en snijdt het als het ware af. Een koe slaat haar tong het liefst om langer gras en plantjes en scheurt het af. Koeien kunnen daarom uitstekend helpen te voorkomen dat een natuurterrein dichtgroeit. Ze eten pijpenstro dat anders al snel de heide zal overheersen, berken die anders alle open plekken zullen opvullen en pitrus dat andere grazers zoals schapen, laten staan. Ook drukken ze kleine boompjes om met hun hoorns.

b. Variatie door paadjes en mest

Het meeste leven, ofwel de meeste biodiversiteit, bevindt zich op gradiënten. Dit zijn bijvoorbeeld overgangen van open naar dicht, van nat naar droog en van hoog naar laag. Deze overgangen kunnen heel klein en subtiel zijn. Heidekoeien zijn erg goed in het creëren van overgangen. Stukjes waar ze wel grazen en stukjes waar ze niet grazen, maar ook plekken waar ze poepen en andere plekken waar ze niet poepen. Daarnaast hebben de koeien voorkeursroutes door het gebied. Hier ontstaan al snel zandpaadjes. De ideale plek voor kruiden om te ontkiemen en voor reptielen om op te warmen.

c. Ode aan de drol

De mest van heidekoeien is ook 'goede shit'. Poep zoals poep hoort te zijn, zonder pesticiden of ontwormingsmiddelen. Stevige keutels waar van alles in zit en van alles op afkomt. Rond de poep van de heidekoe zoemen daarom veel insecten. En onder de drollen van de heidekoe huizen bijvoorbeeld bijzondere mestkevers zoals de driehoornmestkever. Naast het graasgedrag van de heidekoe zorgt dus ook de mest - daar wat voedselrijker, daar wat voedselarmer - voor variatie!

d. Verspreiden zaden in vacht

Terwijl de heidekoeien door het gebied lopen, nemen ze onbewust allerlei zaden van planten, kruiden, bloemen, bomen en struiken mee die ze op een andere plek weer verliezen. Denk aan zaden die tussen de hoeven blijven zitten maar ook aan zaadjes die met kleine weerhaakjes in de vacht blijven hangen.

2. Informatie over het ras

a. De heidekoe is een speciaal soort koe

Heidekoeien zijn een puur en authentiek ras waar weinig mee is doorgefokt. Dit betekent dat ze sterk en 'sober' zijn; ze hebben zelden parasieten of ziekten, ze kunnen uitstekend tegen de kou en ze redden het goed met weinig voedingsstoffen. Een gevarieerd dieet van grassen, kruiden, pijpenstro, jonge boompjes en pitrus is voldoende om vitaal te blijven. Ze hebben geen aanvullende voeding nodig om gezond te blijven.

b. Winterhard

Een heidekoe is een zeer sterk ras. Als de temperatuur daalt, wordt hun vacht dikker en vormt een dikke, isolerende laag die geen kou, water of wind doorlaat. Ondanks het lagere voedselaanbod in de winter, redden ze het goed en hoeven ze niet te worden bijgevoerd. Wel zijn ze dunner, net als andere dieren zoals hazen, reeën en vogels. Dit is een natuurlijk proces, en essentieel voor de ontgiftiging van hun lichaam. In het voorjaar eten ze het verloren gewicht er gewoon weer aan.

3. Gesloten kringloop

Landschap Overijssel houdt de heidekoeien op een natuurlijke manier. Dit betekent dat ze niet worden ontwormd en/of geënt. Ook krijgen ze geen extra voer zoals hooi of brok; ze moeten al hun voedsel vinden in het natuurterrein. Hierdoor komen er geen vreemde stoffen, zoals medicijn of ontwormingsmiddel, en ook geen extra voedingsstoffen in de natuur terecht. Alle stikstof die de koeien uit het gebied opnemen, poepen ze ook weer in het gebied uit. Er komt niets bij. Omdat de koeien over zeer veel ruimte beschikken, mesten en plassen ze zelden op één en dezelfde plek. Er ontstaat dus geen ammoniak. Heidekoeien kun je daarom vergelijken met reeën, hazen of eekhoorns; ze zijn onderdeel van het natuurlijke systeem.

4. Gedragsregels

Loop, fiets of rijd je in een terrein waar grazers lopen, dan moet je je voor je eigen veiligheid en die van de dieren aan onderstaande regels houden.

- Houd altijd minimaal 25 meter afstand van de heidekoeien. Raak ze (dus) niet aan.
- Kom ook niet dichtbij om een foto te nemen.
- Loop met een ruime boog om koeien heen die op het pad liggen. Heidekoeien zijn geen huisdieren en ook geen 'gewone' landbouwdieren. Dit gebied is hun thuis, dus gun ze hun ruimte en privacy.
- Houd honden te allen tijde aangelijnd.
- Laat de koeien niet schrikken.
- Voer de koeien nooit.
- Houd je afval bij je (om te voorkomen dat de koeien het opeten en ziek worden).
- Zorg dat de poortjes goed achter je dichtvallen.
- En vooral, geniet ervan als je de kudde tegenkomt 😊
- We zoeken de heidekoeien geregeld op in het veld, om te checken of alles goed gaat met ze. Toch kan het voorkomen dat er een koe gewond is of in nood, en wij niet in de buurt zijn. Zie je een heidekoe met een wond of in een noodsituatie? Of zie je een kapot raster? Geef dit dan direct door via 085- 0402110 (calamiteitenummer Landschap Overijssel). Wij komen dan meteen in actie. Alvast veel dank!

5. Samenstelling kudde

a. Hoe ziet een kudde eruit?

Een kudde bestaat uit een stier met een aantal koeien en hun kalveren.

b. Wat is typisch kuddegedrag?

De dieren in de kudde hebben een zeer hechte band. Ze beschermen elkaar en ze zorgen voor elkaar. De kudde verplaatst zich ook op die manier (elkaar beschermend). Het is

(dus) niet handig om de kudde te doorkruisen omdat de dieren dit als een bedreiging kunnen ervaren.

c. Hoe moet je met de stier omgaan?

Het belangrijkste is op gepaste afstand blijven. Net als bij de rest van de dieren.

d. Hoe moet je met de kalfjes omgaan?

Het belangrijkste is op gepaste afstand blijven. Net als bij de rest van de dieren. Een beschermende moeder is net zo gevaarlijk als een stier.

6. Wat gebeurt er als een heidekoe dood gaat?

Hoewel dode dieren een natuurlijk onderdeel zijn van een functionerend ecosysteem, verwijderen we de heidekoeien uit het gebied nadat ze zijn gestorven. De koeien staan geregistreerd als landbouwhuisdieren en dragen een oormerk. Landschap Overijssel is daarom verplicht om de koeien weg te halen als ze dood zijn.

7. Worden heidekoeien ook geslacht?

In enkele gevallen worden heidekoeien geslacht. Als er teveel stierkalveren zijn bijvoorbeeld, of als een oud dier niet meer goed kan meekomen. In dit laatste geval wordt de koe bijtijds uit het gebied gehaald, om onnodig lijden te voorkomen. Het (natuur)vlees wordt lokaal verkocht.

8. Wat gebeurt er als een wolf de heidekoeien aanvalt?

Een heidekoe is een oud ras dat veel natuurlijk gedrag laat zien. Ze weten zich goed te verweren tegen de wolf. Ze zijn van nature alert en reageren snel als er dreiging is. Wanneer nodig, zullen ze aanvallen. Dit is ook de reden waarom honden altijd aan de lijn moeten lopen in een terrein waar grazers lopen. En waarom je nooit een kudde moet doorkruisen.